

Årsrapport 2022

Styreleders ord

Nok et sjømatår er gått med sine opp- og nedturer. Vi har hatt eksportrekord, og vi har mistet en av grunnleggerne våre.

Ola Olsen

Året i år startet brutalt med Ola Olsens bortgang. Ola Olsen gikk bort 20. februar. 61 år gammel. Ola var en organisasjonsmann hele sitt liv, og en av grunnleggerne av Pelagisk Forening. Ola var en mann som stod opp for det han trodde på og var ikke redd for å være uenig med det etablerte. Vi har alle lært mye av Ola. Han var en raus og inkluderende mann, og han er dypt savnet. Vi sender varme tanker til hans nærmeste.

Landes kvotemelding 2.0?

Med regjeringsskifte i 2021 kom også meldingen om at det blir en ny kvotemelding. Pelagisk Forening har vært opptatt å bevare prinsippene i fiskerinæringen, som også er hva

foreningen er tuftet på. Vi har jobbet hardt for å bevare en næring som bidrar til aktivitet, levende lokalsamfunn og som skaper arbeidsplasser kysten. Dette gjenspeiler også våre høringssvar og hva vi har formidlet i møter med politikere.

Ny eksportrekord

2022 ble tidenes beste år for norsk sjømateksport. Norge eksporterte totalt 2,9 millioner tonn sjømat til en verdi av 151,4 milliarder kroner i fjor. Det er rekord i verdi og tilsvarer 40 millioner måltider hver eneste dag - året rundt.

Den norske kronen har blitt svakere de siste årene. Det gir høyere eksportpriser – målt i norske kroner – og har satt fart på rekordene, men ikke i verdien. Så ser vi bak rekorden ser vi at det handler mye om valuta og mindre om verdi, særlig for de pelagiske artene.

Markedet betaler det samme i dollar og euro for makrell som de gjorde for ti år siden.

Og silda er blitt billigere både i euro og i dollar. Vi vet at krig, handlingshindringer, utestengelse og uro i markeder ikke hjelper, men det bør likevel være grunnlag for å hente ut ytterligere rekorder. Det burde være mulig å få enda mer verdi av alle disse millionene måltider med mat. Så hvorfor har ikke pelagisk fisk klart å henge med? Det burde være et enkelt produkt å

selge. Det er en stadig voksende befolkning, og vi bidrar med noe av den mest klimavennlige maten, som i tillegg er veldig sunn og god. Om man sammenligner mellom storfe og sild kan du spise én kilo storfe mot 40 kilo sild. I tillegg vet vi at forbrukere i stadig større grad setter krav til mer klimavennlig mat og historien bak. Vi i fiskerinæringen har et konkurransefortrinn vi må bruke mer.

Klimaplan

I landbruket finnes det klimaplan som er inngått mellom landbruksorganisasjonene og myndighetene. Som matprodusent er de også unntatt CO₂ avgift.

Sjømatnæringen er, i likhet med landbruket, en stor matprodusent. I rekordåret 2022 bidro villfisknæringen med 22 millioner måltider hver eneste dag. Pelagisk Forening har i flere anledninger og fora tatt til orde for at det må på plass en egen klimaplan for fiskerinæringen.

Regjeringen har i sin klimaplan foreslått en tidobling av CO₂-avgiften. Dette vil ha konsekvenser både for hvor mye klimavennlig mat fiskerne leverer, og for flåtens struktur og sammensetning. I sum vil det ikke gi lavere utslipp. Skal vi fortsette å være en grønn leverandør av sunn og bærekraftig mat, er ikke løsningen å kreve inn avgifter som gjør det vanskeligere for fiskeflåten å investere i energieffektive tiltak. Det er ikke enkelt å flytte grønne løsninger ut på det store, blå havet. Før det kan komme endringer i CO₂-avgiften, må vi derfor ha fått ny teknologi på plass, og konsekvensene for fiskeflåten og fangstmønsteret må utredes grundig.

Vi har en rekke ganger bedt om at flåten, i samarbeid med myndighetene, ser på reelle tiltak som kan være aktuelle for å ivareta dagens bærekraftige sjømatproduksjon og redusere

klimagassutslippene.

Vi har en målsetning om at villfisk skal fortsette å være den mest klimavennlige og bærekraftige maten samtidig som vi ivaretar fiskeri- og distriktpolitiske hensyn. Nye klimakrav må derfor ses på i en slik sammenheng, og samlet.

Vi jobber hardt for å få politikere til å forstå at det er mat vi driver med. Den dagen det anerkjennes tror jeg også at fiskerinæringen vil bli lyttet mer til både når de kommer til arealkonflikter til havs og når rammebetingelser besluttes.

Vi må bli flinkere til å fortelle om dette. For det er stadig kamp om arealet der fiskeriet finner sted.

I utgangspunktet er Pelagisk Forening positiv til andre næringer og aktivitet på havet. Det er med på å gi næringslivet langs kysten flere ben å stå på og skaper aktivitet og arbeidsplasser på norskekysten, noe som er helt i tråd med Pelagisk Forenings hovedmål. Om bare et par uker skal direktoratsgruppen legge frem forslag til områder som skal produsere 30 GW havvind. Dette tilsvarer dagens produksjon av kraft i Norge. Områder for havvindindustri må ikke være til hinder for fiskerinæringen eller til skade for havbiologien, fisken og de viktige gyte- og oppvekstområdene. Det blå matfatet må ha forrang foran energiproduksjon.

Loddefiske

Siden Pelagisk Forening ble stiftet har vi jobbet for å implementere «Islandsmodellen» i loddefisket i Barentshavet. I Reykjavik i juni skulle det være en gjennomgang av metodikken for bestandsrådgivning og forslag om endring som skulle åpne for at bestandsrådgivingen for lodde i Barentshavet ble på linje med den

Årsrapport 2022

rådgivningen Island har. Møtet ble flyttet til høsten, og Russland deltok ikke. Foreløpig er det ingen endring. Dette er en tung prosess hvor det oppleves som en blir motarbeidet. At Havforskningsinstituttet midler blir kuttet ned på hjelper ikke på situasjonen. På Island i vinter så vi det motsatte skje. I slutten av februar ble kvoterådet oppjustert med 180 000 tonn. Loddetoktet som ble gjennomført på fiskernes regning i år i Barentshavet er bra for forskningens del, men bidrar ikke til at kvoten oppjusteres hvis resultatene skulle tilsi det.

Årets loddekvote har ingen sammenheng med størrelsen på bestanden og det er på høy tid at det skjer en endring. Aktivitet langs kysten og et bærekraftig uttak av bestandene er som sagt hva Pelagisk Forening er tuftet på! Og lodda er et viktig bidrag til nettopp dette.

Til slutt vil jeg takke engasjerte medlemmer, styremedlemmer og ansatte for et godt fiskeriår!

Kristian Sandtorv
styreleder

Styremelding 2022

I 2022 har styret engasjert seg i ei rekke saker av interesse for fiskarar. M. a. internasjonalt fiskerisamarbeid, fiskeriforhandlingar, loddetokt, bestandsforskning, kvotemeldinga, sjøpattedyr, tilbakefall av strukturkvotar, arealkonfliktar til havs, relevante høyringar, Sildelaget med meir.

I 2022 har styret engasjert seg i ei rekke saker av interesse for fiskarar. M. a. internasjonalt fiskerisamarbeid, fiskeriforhandlingar, loddetokt, bestandsforskning, kvotemeldinga, sjøpattedyr, tilbakefall av strukturkvotar, arealkonfliktar til havs, relevante høyringar, Sildelaget med meir.

I skrivande stund er det eit år sidan det blei krig mellom Russland og Ukraina. Styret er framleis svært uroa over dei menneskelege lidingane krigen medfører. Styret konstaterer at krigen har blitt kvardag på eit vis, og at det diverre synest som om

krigen vil vara lenge.

I fjor var styret m. a. uroleg for kva konsekvensar krigen vil føra til for fiskerinæringa, både for eksport av sjømat, arbeidsplassar, fiskerisamarbeid med Russland m.m. Eit år seinare konstaterer styret krigen har medført handelssanksjonar mot Russland, og at fiskerisamarbeidet, med Russland, er på eit botnnivå. Næringa har lykkast i å finna nye markadar, og eksporten av fisk går stort sett bra.

Fiskarane, og ikkje minst kjøparane, viste nok ein gang stor evne til å ta utfordringar på strak arm. Det viste seg at pelagisk sektor

Krossfjord på loddeeleiting. Foto:Olav Endre Drønen/Norges Sildesalgslag

Årsrapport 2022

ikkje har opplevd dramatiske negative konsekvensar, og marknad og prisar har i det store og heile vore bra. Det er gledeleg at det blei ny eksportrekord, for norsk sjømat, i 2022. Det er ei glede for Pelagisk Forening at fiskerinæringa går godt, og vi har til mål å bidra til å skape aktivitet og ringverknader langs heile kysten.

I høve til felles bestandar er det sjølvsagt uheldig at fiskerisamarbeidet er dårleg. Dette gjeld spesielt for torsk og lodda. Mangelfulle forskingsdata, frå Russland, gjer sjølvsagt at bestandsestimata blir meir uvisse. Styret meiner at det difor er viktig at Noreg kompenserer for dette ved å satsa meir på forskning, og spesielt forskning på lodda.

Havforskningsinstituttet har diverre fått eit budsjettkutt i storleiken 170 millionar kroner, og kuttet vil får dramatisk innverknad på toktprogrammet til HI.

Styret er svært uro over dette, og meiner at kutta er dramatiske, og at dette er feil stad å spara pengar. Dårlige kvoteråd kan føra til overfiske, eller til at det blir fiska for lite. Begge deler er dyrt for samfunnet. Det er noko i ordtaket om at «det er dyrt å vera fattig.»

I januar hadde Pelagisk Forening besøk av fiskeriminister Bjørnar Skjæran. I møte fekk Pelagisk Forening presentert foreininga, og lagt fram sitt syn på m.a. kvotemeldinga, grunnrenteskatt, og arealkonfliktar til havs. Pelagisk Forening har òg hatt møte med representantar for dei fleste politiske partia. Styret ser på slike møte som svært positive, og som ein god måte å fremje foreininga sine synspunkt på. Styret opplever òg at foreininga blir lytta til.

Pelagisk Forening har delteke på relevante arenaer, bygd relasjonar, og samarbeidd med myndigheitene, og andre i næringa. Styreleiar, styremedlemmer, representantskapsordføraren, og sekretariatet har hatt mange møte med

politikarar. Dette både på Stortinget, i lokala til Pelagisk Forening, på ulike partikontor, på Arendalsuka, og på digitale plattformer.

Styret har hatt 13 styremøte i 2022. Det er òg halde eit ekstraordinært årsmøte. Det er òg halde medlemsmøte, som er omtalt lengre nede.

I året som har gått har Pelagisk Forening arbeid bevisst med desse problemstillingar knytt til trakassering, og det har vore arrangert kurs der ein representant frå Likestillings og diskrimineringsombodet underviste. Medlemmar, styremedlemmar, representantskapsmedlemmar og sekretariatet deltok.

Vendla. Foto: Olav Endre Drønen/Norges Sildealgslag.

Lodda

I fleire år har styret hatt fokus på å få i gang loddefiske i Barentshavet. Loddefiskeri er noko som er av stor interesse for medlemmane. Foreininga arbeider målretta for å styrkje forskinga, og for å få ein fast årleg kvote. Dette for å «vedlikehalde» marknaden, og for å få fangstdata inn som ein del av forskinga.

Styret har såleis hatt stort fokus på loddefisket i fleire år, og er glade for at myndigheitene opna for loddefiske i 2023. Pelagisk Forening kjem til å fortsetja arbeidet for at det blir loddefiske i Barentshavet kvart år.

I skrivande stund er loddefisket i

Årsrapport 2022

Barentshavet i gang, og det er gledeleg at det har vore gode fangstar, og at det er observert mykje lodda. Pelagisk Forening har òg stilt spørsmål ved om det er rett at kvoten er så låg.

Pelagisk Forening har hatt god dialog med bestandsansvarleg, for lodda, ved HI. Loddetoktet er finansiert med inndregne midlar hjå Sildelaget, og med påkravd søknad til NFD. Pelagisk Forening har òg arbeidd med finansiering av loddetoktet, men meiner at departementet gjerne kunne handsama slike søknadar raskare. Styret er glade for at Pelagisk Forening sitt langvarige fokus på loddefiskeriet i Barentshavet gjev resultat.

Styret er glad for at det blei loddetokt, men meiner Havforskningsinstituttet må ha årlege forskingstokt på lodda. Dette er viktig for gode bestandsestimat, og årleg loddefiske.

Styret er òg glade for at loddefisket i Island si økonomisk sona gjekk bra. Som kjent driv Island systematisk diskriminering av norske fiskarar, sett i høve til egne fiskarar.

Diskrimineringa går på at norske fiskarar har kortare lovleg fiskesesong, ikkje får bruka trål, ikkje får fiska sør for 64.30-graden, og berre får ha 30 båtar i fiskeri samstundes. Kvoteyttingavtalane gjer at det har vore færre norske båtar som fiska lodda i IØS i år. Det har såleis vore lite, eller ingen, venting på utsegling.

Makrell

Som kjent førte Brexit til at norske fartøy ikkje hadde høve til å fiska makrell i britisk sektor i både 2021 og 2022. Norske fiskarar har vore vant med å fiska mykje makrell i UK sitt farvatn.

Det har gått seg til, og norske fartøy har likevel klart å fiska det meste av dei norske makrellkvotane. Dette burde gje Noreg eit godt utgangspunkt i makrellforhandlingane. Styret meiner at norske fiskarar har vist at Noreg er i stand til å fiska makrellkvotane i

norske farvatn. Noreg bør difor ikkje forhasta seg, og inngå dårlege avtalar.

Makrell. Foto: Roar Bjånesøy/Norges Sildesalgslag

Nye fiskemønster medførte sjølvsagt fleire leitedøgn, men noko av bunkerskostnadane med dette blei kompensert med kortare seglingar.

I denne ekstraordinære situasjonen fekk Noreg nytte av ein flåte med stor kapasitet. Utan ein slik flåtestruktur hadde det neppe latt seg gjera å fiska nesten heile den norske kvoten.

Arealkonfliktar til havs

I Noreg er det sterke krefter som jobbar intenst med å få bygd vindturbinar til havs, og det synest som om turbinane ikkje kan bli bygd raskt nok. Det er alt vindturbinar plassert i havet. Styret er ikkje prinsipielt imot vindturbinar til havs, men meiner at turbinane ikkje må hindra fiskeri, og at

Plattform. Foto: Roar Bjånesøy/Norges Sildesalgslag

Årsrapport 2022

konsekvensane for livet i havet må avklarast før eventuell utbygging. Styret har òg merka seg at HI etterlyser konsekvensutgreiing før eventuell plassering av vindturbinar. «Føre-var-prinsippet» gjeld ved forvaltninga av fiskeressursane i havet. Styret synest det er underleg at ikkje same prinsipp òg skal gjelda ved bygging av vindturbinar på havet.

Pelagisk Forening har sagt tydeleg frå om at omsynet til fiskeriinteressene må vege tyngst i tilfelle arealkonflikt.

Havdeling har òg vore på høyring. NFD har nyss innført eit mellombels tiltak. Alle fartøy over 21 meter, og som fiskar torsk nord for 62-graden, får forbod mot å fiska

fjordlinjene. Styret synest det er naturleg at HI har meiningar om totalt uttak, fredingsområde, minstemål etc. Styret meiner at det er underleg at HI meiner noko om kven som skal få fiska.

Det er òg foreslått at båtar over 22 meter berre får fiska torsk utanfor grunnlinjene, og at båtar over 28 meter ikkje får fiska torsk innanfor firemila.

Styret er negative til desse forslaga.

Forslaga er ikkje konsekvensutgreidd, og forslaga vil ha store negative konsekvensar for flåten, landindustrien og distrikta.

Fønnes med nordsjøsildekast. Foto: Rune Kvamme/Norges Sildesalgslag

innanfor grunnlinja. I høyringa gjekk styret mot forslaget, og fleire andre forslag. Styret er likevel glad for å ha fått gjennomslag for at forslaget om at båtar over 28 meter ikkje skulle ha lov til å fiska torsk innanfor firemila.

Vedtaket er mellombels, og NFD arbeider med både dette og dei andre forslaga om havdeling. Det er difor uvisst korleis reglane blir.

HI har foreslått at berre båtar under elleve meter skal ha lov til å fiska torsk innanfor

Høyringar

I året som har gått har Pelagisk Forening levert inn ei rekke høyrings svar. Det er òg fleire høyringar som er vurdert, men som foreininga har valt å ikkje svara på, når desse høyringane har vore av mindre interesse for aktiviteten til medlemmane. Foreininga har m.a. svart på høyringar om forslag om havdeling, kvotemelding 2.0, innkrevjing av avgift for fiskeeksport, endringar i skipsarbeidslova, grunnrente, tilverking, verkeområde for

Årsrapport 2022

fiskeeksportlova, samfiske av makrell, identifisering av område for vindturbinar til havs, endring av forureiningsforskrifta, uttak av skjelsand, mellombels samfiske for fiske etter torsk, fangstbegrensing i snurrevad, stenging av område i Nordsjøen, koronarestriksjonar, heimfarfisk m.m.

Pelagisk Forening i internasjonale forhandlingar

Pelagisk Forening har delteke i dei internasjonale forhandlingane om dei pelagiske artane sild, makrell og kolmule.

Pelagisk Forening har vore representert ved Ola Christian Olsen og Jonny Lokøy. Styret opplever at dette har vore svært nyttig, og mange medlemmer har hatt stor interesse av forhandlingane.

Medlemsmøte og representantskapsmøte

Pelagisk Forening har arrangert fleire medlemsmøte. Tema for møta har m.a. vore info frå Sildelaget, om årets fiskeri og omsetningsutsikter for 2023, pris på mjøl/olje og konsum, og om medlemsregisteret og lik handsaming av medlemmar.

Pelagisk Forening sitt høyrings svar, til kvotemeldinga, har òg blitt presentert på medlemsmøte.

På ekstraordinært representantskapsmøte blei det gjort nokre vedtektsendringar for å oppnå betre kontinuitet i enkelte verv. Styret fekk òg fullmakt til å forvalte og plassere foreininga sitt overskot.

Styret vil takke bidragsytarane, innleiarane, foredragshaldarane, og deltakarar for gode innlegg.

FUR

I år som tidlegare år har Pelagisk Forening delteke i Fagleg utval for ressursforskning (FUR). Pelagisk Forening er mellom anna opptekne av lodde, sild og sjøpattedyr, og

arbeider for at næringa skal ha påverknad på prioritering og utføringa av tokta til Havforskningsinstituttet. Dette inkludert kva midlar frå forskingsavgifta skal brukast til.

Styret finn det naturleg at FUR m.a. set fokus på pelagiske artar, sjøpattedyr og loddefisket i Barentshavet framover.

Styret takkar Rose Mari Berge for det gode arbeidet ho gjer i FUR.

Kvotemelding «2.0»

Pelagisk Forening kjem til å fortsetja å arbeide for å fremja medlemmane sine interesser. Foreininga arbeida for at strukturkvotane skal falle tilbake til gruppa der strukturkvotane kom frå, når strukturtida er gått ut.

Då det kom ei ny høyring, om fordeling av strukturvinstar, haldt styret fast på at desse skal gå tilbake til grunnkvotane. Styret uttrykte òg at absolutte kvotetak ikkje må endrast.

Lodde på Værøy. Foto: Helge Skavlan/Norges Sildesalgslag

Årsrapport 2022

Sekretariatet

Sekretariatet har bestått av dagleg leiar Mariann Frantsen, advokat Ask Økland, og seniorrådgjevar Mia Høgi. Mia byrja i sekretariatet i mai 2022. Styret er tilfreds med servicen sekretariatet yter til styret og medlemsreiarlaga i mange ulike spørsmål i samband med drifta av fiskefartøy. Styret er

òg nøgde med måten sekretariatet følgjer opp vedtatt strategi på. Pelagisk Forening er heilt avhengig av eit godt fungerande sekretariat, og styret er særst tilfreds med sekretariatet.

Styret gler seg over eit høgt aktivitetsnivå, og det har vore eit godt og aktivt år for medlemmane av Pelagisk Forening!

Bergen, 7. mars 2023

Kristian Sandtorv
styreleder

Marit Hamre
styremedlem

Torbjørn Veia
styremedlem

Ola Christian Olsen
nestleder

Andreas Leine
styremedlem

Roy Skaar
styremedlem

Vestviking, nå Harald Johan. Foto:Olav Endre Drønen/Norges Sildesalgslag

7 år med kvotemelding

Alle venter på Kvotemelding 2.0. Veien frem har vært lang og kronglete. Ingenting tyder på at fremtiden ikke blir som fortiden. Med dette skal vi prøve å oppsummere en syv år lang prosess.

Roaldsen. Foto: Petter Hepsø/Norges Sildesalgslag.

Kvotemelding 2.0 har en lang historikk. Det hele begynte med Tvetteråsutvalget, også kjent som Sjømatindustriutvalget. Utvalget leverte sin innstilling i desember 2014; «Utredning av sjømatindustriens rammevilkår». Flertallet i utvalget konkluderte slik:

Dagens strukturvoteordning begrenser flåteleddets innovasjonsevne, samt muligheten for effektiv kapasitetsutnyttelse og høyere lønnsomhet, herunder realisering av grunnrenten. Dette elementet representerer etter all sannsynlighet den største potensielle positive økonomiske effekten for verdikjeden som helhet. Dermed begrenses også mulighetene for innovasjoner i vertikal koordinering med sjømatindustrien, og slik også lønnsomhet

og verdiskaping i foredlingsleddet.

Utvalget foreslo blant annet at man skulle oppheve aktivitetskravet i deltakerloven; kravet om en fiskereid flåte. Det ble også foreslått at sjømatbedrifter skulle kunne eie fiskefartøy med kvoter. Dette ble det naturlig stor oppstandelse om. De færreste var positive til utvalgets innstilling, og som i mange andre tilfeller druknet de gode forslagene i de kontroversielle. På Husøydagene 2015 ga minister Elisabeth Aspaker beskjed om at utvalgets innstilling ble lagt død.

19. juni 2015 kom Aspaker med en kongelig resolusjon hvor det ble besluttet å «gjennomgå kvotesystemet og ressursrente i fiskeriene». Eidesen-utvalget så dagens lys.

I den kongelige resolusjonen beskrev departementet utfordringene slik:

Fiskeriene genererer en betydelig ressursrente som til nå ikke har vært beskattet. Begrunnelsen har vært at ressursrenten skal tilfalle næringen og kystsamfunnene. Lønnsomheten i de norske fiskeriene har imidlertid økt betraktelig de senere år, samtidig som man ser at ved salg for fortsatt drift forsvinner kapitalen ut av næringen. Et viktig argument for en beskatning av ressursrenten er at det nå bare er forholdsvis få aktører som har adgang til å utnytte det knappe godet fiskeressursene er, og verdiøkningen som skapes ved utnytting av det knappe godet bør derfor tilføres fellesskapet. Dette argumentet styrkes jo færre aktører som har en slik adgang.

For den pågående diskusjonen kan det også være nyttig å merke seg at departementet også skrev:

Det mest omstridte med strukturvoteordningen er nettopp kvotetaken, da det er disse som styrer konsentrasjon.

Eidesen-utvalget

Det som ble kjent som Eidesen-utvalget var et utvalg ledet av Arild O. Eidesen og med medlemmer fra næring, forskning og forvaltning. I desember 2016 leverte de sin innstilling med en NOU (Norges Offentlige Utredninger) med tittelen «Et fremtidsrettet kvotesystem». Utvalgets mandat skulle blant annet svare ut følgende:

- Analysere alternativ til dagens system som la til rette for lønnsomhet, ressursrentebeskatning og en flåte tilpasset ressursgrunlaget
- Evaluere strukturvoteordningen
- Vurdere hvordan tidsbegrensning av strukturkvotene skulle behandles
- Vurdering av tidspunkt for innføring av et eventuelt nytt system.

Det ble foreslått å endre deltakeradganger og konsesjoner til fiskeritillatelser som skulle være evigvarende.

Fiskeritillatelsene skulle deles i kvotefaktorer som anga fartøyets andel av

Frantsen Junior, nå Slottstein. Foto: Bo Eide/Norges Sildesalgslag

Vea med tobishal. Foto: MS Vea/Norges Sildesalgslag.

totalkvoten. Hjemmelslengde skulle erstattes av faktisk lengde i kyst. Gruppeinndeling skulle ligge fast, men ringnot og pelagisk trål skulle slås sammen. Spesialordningene som de ble kalt, samfiske og slumpfiske, skulle erstattes av kvoteutleie. Strukturkvotene som gikk ut på dato var det litt ulike meninger om. Det som fikk mest oppmerksomhet var forslaget om statens felles kvotebeholdning som skulle kunne

leies ut. Ressursrente i fiskeriene hadde utvalgets medlemmer like ulike meninger om som i dag; beskatning, tilfalle kystsamfunn, eller ved utleie av kvoter.

Kvotemelding 1.0

Pelagisk Forening var i stor grad positive til forslaget om kortsiktig kvoteutleie, men vi var imot konvertering av strukturkvoter til kvotebank og imot forslag om

ressursrentebeskatning.

Regjeringen Solberg fulgte opp NOUen med det som vi nå kaller Kvotemelding 1.0; Meld. St. 32: *Et kvotesystem for økt verdiskaping*. Flere av forslagene til Eidesen-utvalget ble fulgt opp i meldingen. Det gjaldt fiskeritillatelser, faktisk lengde, og kvoteutleie. For strukturkvoter som utløp på dato ville man konvertere disse til kvotefaktorer med en forlenget tidsbegrensning på 15 år.

Riksrevisjonen

I etterkant av fremleggelsen av Kvotemelding 1.0 kom Riksrevisjonen med sin rapport om endringen i kvotesystemet. De kom med ramsalt kritikk av forvaltningen og hvordan endringer var gjennomført. De skrev at endringer i stor grad var preget av økt lønnsomhet, og mindre søkelys på de andre formålene i lovene: sysselsetting og bosetting. Flere kystsamfunn hadde fått mindre aktivitet som følge av endringene som var gjennomført. Midlertidige løsninger var blitt permanente, uten å ha vært grundig nok konsekvensutredet. På grunn av riksrevisjonens konklusjoner ba Pelagisk Forening om at Stortinget ikke vedtok Kvotemelding 1.0. For den hadde samme problemet: forslagene var ikke grundig nok utredet. Vi mente derfor den måtte tilbake til regjeringen for en grundigere gjennomgang. Så skjedde ikke.

I mai 2020 ble meldingen behandlet i Stortinget. Kritikken fra Riksrevisjonen ble gjentatt av Stortinget som konkluderte slik: *Stortinget ba regjeringen før iverksettelse konsekvensutrede eventuelle elementer som regjeringen ikke har utredet i meldingen.*

Resten av 2020 ble brukt på høringer knyttet til forslag i kvotemelding. Blant annet ble endringer i deltakerloven og havressursloven sendt på høring. Flere av forslagene i kvotemeldingene ble også

gjennomført: det ble ikke lenger krav til å kondemnere fartøy som gikk ut i strukturkvoteordningen, og avkortingsreglene ved bruk av ordningen ble gjort lik for samtlige grupper: 10 %.

25. november 2020, skrev journalist Kjersti Sandvik i Fiskeribladet kronikken «-Bør kvotemeldingen skrotes?». I ingressen oppsummerte hun den slik:

Den skulle forenkle og gi forutsigbarhet, men endte opp med å forvirre. Den er vedtatt av Stortinget, men kan ennå ikke iverksettes. Og bra er kanskje det?

På møtet hos fiskere i Nordland i september 2021 sa fiskeriminister Odd Emil Ingebrigtsen at oppfølgingen av kvotemeldingen måtte legges frem for Stortinget før endelig beslutning og han advarte samtidig mot «en kvotemelding 2.0».

Omkamp

Høsten 2021 ble det regjeringsskifte. Kvotemelding 1.0, med forarbeider, som var utarbeidet av ikke mindre enn fem forskjellige ministre (Aspaker, Sandberg, Nesvik, Sivertsen og Ingebrigtsen), ble overlatt til den nyvalgte nestlederen i Arbeiderpartiet fra Nordland; Bjørnar Selnes Skjæran. I regjeringserklæringen Hurdalsplattformen skrev regjeringspartiene at de skal

Utarbeide en ny kvotemelding som gir forutsigbarhet for fiskerinæringen, og som sikrer bosetting, aktivitet og lønnsomhet langs hele kysten.

Det ble ikke som Ingebrigtsen ville; Kvotemelding 2.0 var unnfanget. Fødselen skulle dessverre ta lenger tid.

I syv kulepunkt (tegnsettingen er feil, så mulig det skal være flere punkt) lister regjeringen opp målet med den nye kvotemeldingen. Viktigst av de opplistede punktene er nok «at betingelser for

tilbakefall av strukturkvoter avklares».

I juni 2022 kom første høring knyttet til den nye kvotemeldingen. I fire notat tok departementet opp rammebetingelser for den minste kystflåten, gruppeinndeling i kyst, kvotefordeling for torsk og NVG og ikke minst; fordeling av strukturgevinst på utløpte strukturkvoter.

Høringssvarene var mange; de fleste var i stor grad enige om å gå vekk fra faktisk lengde i kyst, og gå tilbake til de gamle kvotestigene på torsk og NVG. Det var stor bredde i svarene knyttet til om man skal endre inndelingen i kyst: og hvilke parametre man eventuelt skal bruke for å dele inn istedenfor lengde. Det samme gjaldt for alternativet til samfiskeordningen, som Riksrevisjonen var sterkt kritisk til. Aller størst uenighet var det om tilbakefall av utløpte strukturkvoter: skal de fordeles relativt etter faktisk lengde eller hjemmelslengde? Skal de fordeles til bare grunnkvoter eller både grunn- og strukturkvoter?

Som for mange av de andre høringssvarene tok arbeidet med høringssvaret til Pelagisk Forening en stor del av tiden til administrasjonen frem mot fristen 7. oktober. Høringssvaret vårt på 19 sider konkluderte blant annet med at strukturkvoter som utløper må fordeles innad i gruppen og til grunnkvoter. Foreningen stod på sine tidligere uttalelser om å ikke bidra til mer strukturering, som igjen kan øke kvotetaket og som til syvende og sist gjør at samfunnskontrakten brytes og ressursrentebeskatning blir en realitet.

I svaret tok vi også opp utfordringer med brudd på kvotetaket ved tilbakefall av utløpte strukturkvoter.

Enda et høringsnotat

Stor var derfor overraskelsen når det kom enda et høringsnotat bare to måneder

etter høringsfristen for de forrige notatene. En fjerde modell for fordeling av

Harto. Foto: Gustav Sæter/Norges Sildesalgslag.

utløpte strukturkvoter, det var hvertfall slik departementet fremstilte det utad. I et notat på 19 sider diskuterte man virkningen av den fjerde modellen i 14 sider. Det resterende ble brukt til å stille viktige og prinsipielle spørsmål knyttet til tilbakefall av utgåtte strukturkvoter:

- Hva skjer når man bryter kvotetaket og hvordan skal det løses?
- Skal strukturgevinst gis som egen kvotetype? Og skal dette gis med tidsbegrensning?
- Skal fartøyene kunne benytte strukturgevinst til å øke grunnkvotene sine?

De færreste spørsmålene hadde blitt konsekvensutredet.

Og akkurat som i innledningen til strukturnotatet fra den første høringen understrekte departementet også nå at:

Ingen av modellene som høres vil være til hinder for at Staten på et senere tidspunkt innfører nye tiltak, eventuelt ved å erstatte tidligere innførte ordninger, i samsvar med prinsippet i havressursloven § 2: «Dei villlevande marine ressursane ligg til fellesskapet i Noreg.»

Årsrapport 2022

Pelagisk Forening tok pennen fatt og leverte igjen et omfattende høringssvar. Vi konkluderte igjen med at strukturgevinst fra utløpte strukturkvoter må fordeles til gruppen og til grunnkvoter; inngåtte avtaler må holdes. Vi mener at kvotetaket må beholdes og at fartøy må tilpasse seg gjeldende regelverk.

Fremtiden?

22. februar 2023 har Kyst og Fjord publisert en artikkel der de mener at arbeidet i departementet tyder på at Kvotemelding 2.0 kommer før påske. Den som venter får se. Skjæran var nemlig

klokkeklar i desember 2021 at meldingen skulle være klar før 2023.

Rammeverket i fiskerinæringen er bygget stein på stein gjennom mange år; man har tilpasset regelverket på kort varsel når biologien, vær, forhandlinger og kvotestørrelser har skapt utfordringer. Et slikt system har det vist vanskelig å endre drastisk på; vi er i stor grad tilbake på slik status var før kvotemelding 1.0; det ønskes fortsatt mer bearbeiding på land, mer sysselsetting og bidrag til bosetting i distriktene. Men siden 2014 har det kun vært gjort små endringer. Vi får se hva Kvotemelding 2.0 faktisk kommer med.

Villedende prisrekorder

Det hadde ikke vært noe til jubel for verdensrekorden til Karsten Warholm om den kom fordi han brukte lavere hekker.

Norge eksporterte totalt 2,9 millioner tonn sjømat til en verdi av 151,4 milliarder kroner i fjor. Det er rekord i verdi og tilsvarer 40 millioner måltider hver eneste dag - året rundt. Imponerende tall, men det bør likevel være grunnlag for å hente ut ytterligere rekorder.

Joda, det er gøy med rekord, men kikker vi bak rekorden ser vi at det handler mye om valuta og mindre om verdi, særlig for pelagiske arter. På Pelagisk Arena i januar sa Jan Eirik Johnsen, fra Norges Sjømatråd, at dersom eksporten av makrell hadde blitt målt i dollar, så hadde verdien vært ganske så stabil. Et eksempel: For ti år siden var snittprisen på makrell knappe 14 norske kroner. I fjor var den litt over 18. Økningen er på 68 prosent, men dersom du betaler med dollar, betaler du det samme nå som for ti år siden. I yen har prisen fulgt den norske kronen.

For sild stod det ikke bedre til, silda var nesten på nivå med makrellen for ti år siden i norske kroner, og har bare hatt en økning på 26 % de siste ti årene. Det vil si at silda er blitt billigere både i euro og i dollar. Krig, handlingshindringer, utestengelse og uro i markeder har ikke gjort saken bedre, men likevel.

Vinn vinn

Den norske kronen har blitt svakere de siste årene. Det gir høyere eksportpriser – målt i norske kroner – og har satt fart på

rekordene. Jeg viste til at makrellen har hatt en prisøkning på 68 prosent. I samme periode har lakseprisen økt med 183 prosent, nesten tre ganger mer. Så hadde det vært mulig å få enda mer verdi av alle disse millionene måltider med mat? Kan vi få mer ut av hver sild og makrell? Kan vi få bedre betalt? Vinn-vinn for både flåte og industri. Hvorfor skal vi være beskjedne på silda og makrellen sine vegner? Og særlig når vi er så godt kjent med dens kvaliteter: vilt, sunn, god og grønn mat.

Villfiskerinæringens konkurransefortrinn

Stadig flere stiller i stadig større grad krav til mer klimavennlig mat og historien bak. Der har vi i villfiskerinæringen et konkurransefortrinn vi må bruke mer. Vi må framsnakke pelagisk fisk, og gi den statusen den fortjener. Per nå så er den undervurdert.

Vi må bli flinkere til å fortelle og være stolte av at vi bidrar med noe av den mest klimavennlige maten som kan produseres, og det til en stadig voksende befolkning. Villfisk er mat. Det er pålegg på brødskiva og gourmetretter, fisketirsdag og festmiddag, urnorsk spekesild og sydlandsk bacalao. Det er godt og det gjør godt for både kropp og klode.

Høyere status på hjemmemarkedet

Når det snakkes om eksportrekorder vil det si det internasjonale markedet, men

Årsrapport 2022

samtidig gjelder det selvfølgelig også hjemmemarkedet. Vi må bli enda flinkere til å løfte frem den maten som villfisknæringen sørger for. Det er klimavennlige proteiner med rekordlave utslipp. Det er viktig når det kommer til Norges selvforsyningsgrad – selv om villfisknæringens 22 millioner måltider hver eneste dag fort «glemmes» når det diskuteres om Norge er selvforsynt!

Midt i politikken og stor-butikken, så må vi også få frem at det er GOD mat, og kanskje trenger vi å lære og ta silda og makrellen i bruk igjen. Vi må vise oss fram, og vise

fisken frem tilpasset folks hverdager og handlemønstre. Vi får resultater i markedene der vi investerer.

Med villfisk på menyen hjemme, hos butikker og restauranter, øker verdien også hos politikere som skal diskutere og vedta rammevilkårene for fiskerinæringen. Villfisken må løftes fram både i klima, mat og helsedebatten. Dette må vi fortelle om, både til politikere, og til forbrukeren. Hvis fisk er viktig for folk er det viktig for politikerne.

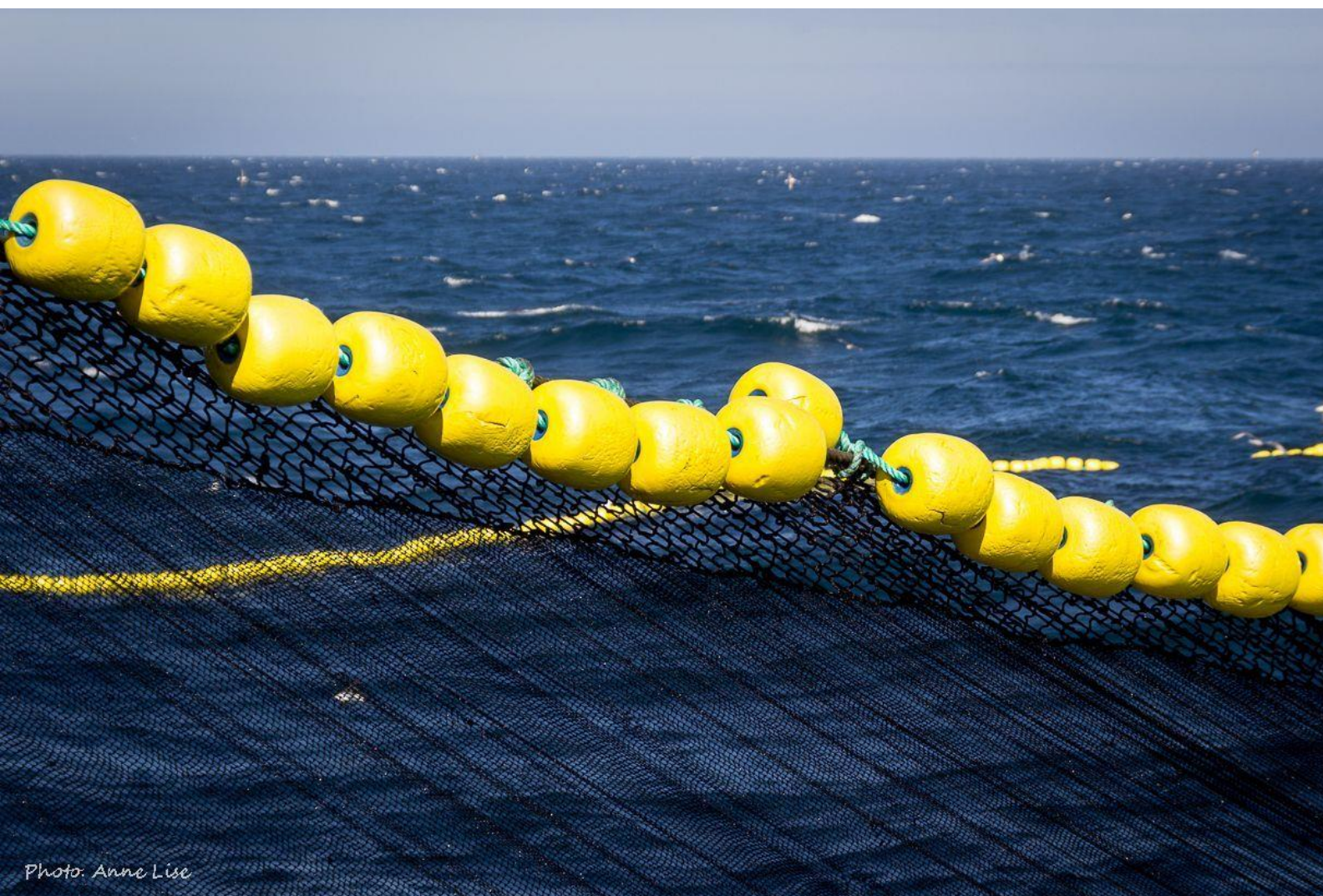

Photo: Anne Lise